

KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA

CZY WIESZ, ŻE MASZ PRAWA ZAGWARANTOWANE PRZEZ PAŃSTWO, KTÓRE SĄ SPISANE W DOKUMENCIE NAZWANYM KONWENCJĄ O PRAWACH DZIECKA?

Jeżeli nie wiesz, przeczytaj uważnie tę książeczkę.

Konwencja o prawach dziecka to międzynarodowa umowa opisująca Twoje prawa. Państwa, które ją podpisały, muszą przestrzegać zawartych w niej praw. Każde prawo jest ujęte w osobny punkt, który w akcie prawnym, jakim jest ta Konwencja, nazywany jest „artykułem”. Żeby łatwiej czytać Ci się ten dokument, poszczególne prawa zostały posegregowane tematycznie.

Wydawca: **Polski Komitet Narodowy UNICEF**, Plac Defilad 1, 00-901 Warszawa
www.unicef.pl © **Polski Komitet Narodowy UNICEF, 2009** Wszelkie prawa zastrzeżone

Skład i opracowanie graficzne: **Taka Paka Project & Design Group – Halina Ostaszewska**
Ilustracje: **Maciej Trzepałka**

ISBN 978-83-928110-4-6

KOMU PRZYSŁUGUJĄ PRAWA DZIECKA

STRONA
3

Artykuł 1 Wszystkie prawa zawarte w tej Konwencji przysługują Ci, dopóki jesteś dzieckiem, czyli do ukończenia 18 roku życia.

Artykuł 2 Prawa, o których jest mowa w tej Konwencji, mają wszystkie dzieci, bez wyjątku, a więc również Ty; bez względu na to, kim jesteś, gdzie mieszkasz, czym zajmują się Twoi rodzice, jakim mówisz językiem, jaką wyznajesz religię, jakiej jesteś płci, czy jesteś w pełni sprawny czy też nie, czy jesteś bogaty czy biedny. Wszystkie dzieci są równe wobec prawa i nikogo nie można dyskryminować.

KTO ODPOWIADA ZA OCHRONĘ TWOICH PRAW

Artykuł 3 Wszystkie instytucje i urzędy zajmujące się sprawami dzieci powinny w swoich działaniach kierować się Twoim dobrem i dobrem innych dzieci.

Artykuł 4
Państwo ma
obowiązek
przestrzegania
Twoich praw.

PRAWO DO ŻYCIA I TOŻSAMOŚCI

Artykuł 6 Masz prawo do życia. Państwo powinno zapewnić Ci odpowiednie warunki do życia i rozwoju.

Artykuł 7 Po Twoich narodzinach powinien zostać sporządzony akt urodzenia. Od momentu narodzin masz prawo do imienia i obywatelstwa. Masz prawo, jeżeli jest to tylko możliwe, poznać swoich rodziców i być przez nich wychowywany.

Artykuł 8 Państwo powinno respektować Twoje prawo do tożsamości, czyli między innymi: imienia, nazwiska, obywatelstwa i powiązań rodzinnych.

PRAWO DO WYCHOWANIA W RODZINIE

Artykuł 5 Twoi rodzice lub opiekunowie powinni jak najlepiej wspierać Twój rozwój i uczyć Cię, jak korzystać z przysługujących Ci praw. Państwo ma obowiązek uszanować prawo Twoich rodziców i opiekunów do kierowania Twoim rozwojem.

STRONA
6

Artykuł 9 Masz prawo mieszkać ze swoimi rodzicami, chyba że nie jest to dla Ciebie dobre (np. jesteś krzywdzony). Jeśli Twoi rodzice mieszkają osobno, masz prawo utrzymywać kontakt z każdym z nich, chyba że to byłoby dla Ciebie szkodliwe.

Artykuł 10 Jeśli Ty i Twoi rodzice zostaliście rozdzieleni i mieszkacie w różnych krajach, macie prawo utrzymywać ze sobą kontakt i odwiedzać się, a także zamieszkać w jednym kraju i być razem.

Artykuł 18 Oboje rodzice są odpowiedzialni za Twoje wychowanie i właściwy rozwój. Zawsze powinni kierować się Twoim dobrem. Państwo powinno ich w tym wspierać oraz pomagać im np. zapewniając powstanie odpowiedniej liczby przedszkoli, szkół, przychodni etc.

Artykuł 11 Państwo ma obowiązek chronić Cię przed nielegalnym wprowadzeniem za granicę bez zgody rodziców.

Artykuł 20 Jeśli rodzice nie mogą się Tobą opiekować, państwo musi Ci zapewnić specjalną ochronę, pomoc i opiekę zastępczą. Ci, którzy się Tobą zaopiekują, powinni szanować Twoją kulturę i religię.

PRAWO DO WYRAŻANIA WŁASNYCH POGLĄDÓW

STRONA
7

Artykuł 12 Masz prawo wypowiadać swoje zdanie w sprawach, które Ciebie dotyczą, a dorośli powinni go wysłuchać i wziąć je pod uwagę. Nawet w postępowaniu przed sądem.

Artykuł 14 Masz prawo do swobody myśli, sumienia i wyznania, ale nie może to ograniczać praw innych osób. Twoi rodzice powinni pomóc Ci wybrać najlepszą drogę rozwoju, która jest zgodna z przysługującymi Ci prawami.

Artykuł 15 Masz prawo zapisania się do różnych stowarzyszeń, o ile nie ogranicza to praw innych osób.

PRAWO DO PRYWATNOŚCI

Artykuł 16 Nikt nie ma prawa do ingerencji w Twoją prywatność, chyba że robi to ze względu na dobro Twoje lub Twoich bliskich.

STRONA
8

PRAWO DO ODPOCZYNKU

Artykuł 31 Masz prawo do wypoczynku i czasu wolnego oraz uczestnictwa w zabawach i zajęciach rekreacyjnych.

DOBRO DZIECKA JAKO CEL NAJWYŻSZY

Artykuł 21 W przypadku adopcji najważniejsze jest Twoje dobro. Te same prawa i zasady odnoszące się do traktowania Ciebie powinny obowiązywać zarówno w kraju, w którym się urodziłeś, jak i w innym kraju, w którym miałbyś zamieszkać po adopcji.

Artykuł 22 Jeśli znalazłbyś się w jakimś kraju jako uchodźca (byłeś zmuszony wyjechać ze swojej ojczyzny, bo tam groziło Ci niebezpieczeństwo), należą Ci się takie same prawa, jak dzieciom, które urodziły się w kraju, do którego przybyłeś.

Artykuł 23 Jeśli jesteś dzieckiem z jakąkolwiek niepełnosprawnością, powinieneś mieć zapewniony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej, do edukacji, przygotowania zawodowego i rekreacji. Powinieneś mieć zapewnione życie w warunkach gwarantujących godność i umożliwiających Ci osiągnięcie niezależności.

Artykuł 25 Jeśli nie znajdujesz się pod opieką rodziców, tylko mieszkasz na stałe lub czasowo poza swoim rodzinnym domem, np. w placówce opiekuńczej, masz prawo do tego, aby sprawdzano, jakie masz tam warunki, jak jesteś leczony, a także, czy sytuacja, z powodu której tam się znalazłeś, nie uległa zmianie.

STRONA
9

OCHRONA PRZED PRZEMOCĄ

Artykuł 19 Masz prawo do ochrony przed przemocą fizyczną, psychiczną i zaniedbaniem. Nikt nie ma prawa Cię bić, prześladować i wykorzystywać w celach seksualnych.

Artykuł 32 Masz prawo do ochrony przed wykonywaniem pracy, która jest niebezpieczna, szkodliwa dla Twojego zdrowia lub przeszkadza Ci w nauce. Jeśli pracujesz, masz prawo do odpowiednich warunków pracy (bezpieczeństwa i higieny) oraz sprawiedliwej zapłaty.

Artykuł 33 Nikt nie ma prawa angażować Cię w produkcję narkotyków i handel nimi ani zmuszać czy namawiać do ich zazywania. Policja, nauczyciele i inne służby mają za zadanie chronić Cię przed dostępem do narkotyków.

Artykuł 34 Masz prawo do ochrony przed wszystkimi formami wykorzystywania seksualnego. Nikt nie ma prawa dotykać Cię w sposób, którego sobie nie życzysz, i nakłaniać lub zmuszać Cię do kontaktów seksualnych.

Artykuł 35 Obowiązkiem państwa, w którym mieszkasz, jest ochrona Ciebie i innych dzieci przed porwaniem i sprzedażą. Policja i inne służby państwowe powinny przeciwdziałać wszelkim próbom uprowadzenia Cię czy sprzedania.

Artykuł 36 Masz prawo do ochrony przed wszystkimi innymi formami wyzysku, które naruszają Twoje dobro.

Artykuł 39 Jeżeli jesteś ofiarą wojny, torturowania, wyzysku czy zaniedbania masz prawo do szczególnej pomocy i opieki. Państwo powinno zadbać, abyś mógł odzyskać zdrowie fizyczne i psychiczne w warunkach poszanowania Twoich praw i Twojej godności.

PRAWO DO GODZIWYCH WARUNKÓW SOCJALNYCH

Artykuł 24 Państwo powinno zapewnić Ci dostęp do jak najlepszej opieki zdrowotnej i udogodnień w zakresie leczenia chorób i rehabilitacji zdrowotnej.

Artykuł 26 Masz prawo do otrzymywania pomocy i wsparcia od państwa, jeśli Ty i Twoja rodzina jesteście ubodzy lub znajdujecie się w trudnej sytuacji życiowej.

Artykuł 27 Masz prawo do życia w warunkach zapewniających Ci właściwy rozwój fizyczny i psychiczny. Główną odpowiedzialność za to ponoszą Twoi rodzice. Państwo powinno wspierać rodziny, których nie stać na zapewnienie dzieciom odpowiedniego poziomu życia.

STRONA
12

PRAWO DO EDUKACJI

Artykuł 28 Masz prawo do nauki. Nauczanie podstawowe powinno być obowiązkowe i bezpłatne dla wszystkich dzieci.

Artykuł 29 Edukacja powinna sprzyjać rozwojowi Twojej osobowości, Twoich zdolności i umiejętności. Powinna także rozwijać szacunek dla praw człowieka, rodziców oraz kultury i kraju, z którego pochodzisz. Poprzez odpowiednią edukację powinieneś uczyć się także tolerancji, życia w pokoju oraz ochrony środowiska naturalnego.

Artykuł 30 Masz prawo do poznawania i korzystania z kultury, nauki i języka Twojej rodziny oraz wyznawania i praktykowania własnej religii. Nie jest istotne, czy w kraju, w którym mieszkasz, jest dużo czy mało osób, które myślą podobnie jak Ty.

STRONA
13

PRAWO DO INFORMACJI

STRONA
14

Artykuł 13 Masz prawo do swobody wypowiedzi w każdej formie - ustnej, pisemnej, rysunkowej etc. oraz prawo do zdobywania i przekazywania informacji.

Artykuł 17 Masz prawo do uzyskiwania informacji z różnorodnych źródeł. Gazety, książki, radio, telewizja, Internet i wszelkie inne media skierowane do dzieci powinny dostarczać Ci takie informacje, które są zrozumiałe i nie wyrządzają Ci krzywdy.

OCHRONA PRZED KONFLIKTEM ZBROJNYM

Artykuł 38 Jeśli nie masz 15 lat, Państwo nie może rekrutować Cię do wojska i musi chronić Cię przed bezpośrednim udziałem w działaniach zbrojnych.

OCHRONA W PROCESIE KARNYM

STRONA
15

Artykuł 37 Jeżeli złamałeś prawo, nie powinieneś przebywać w więzieniu z dorosłymi i masz prawo utrzymywać kontakt ze swoją rodziną oraz prawo do pomocy prawnej lub innej np. psychologa. Masz prawo zgłaszać sytuacje, w których jesteś źle traktowany.

Artykuł 40 Jeżeli złamałeś prawo (sąd może Cię skazać tylko za bardzo poważne przestępstwa), powinieneś uzyskać pomoc prawną i być właściwie traktowany przez system sprawiedliwości.

PRAWO DO ZNAJOMOŚCI SWOICH PRAW I POWOŁYWANIA SIĘ NA NIE

Artykuł 41 Jeśli prawo Twojego kraju zapewnia lepszą ochronę i realizację Twoich praw niż artykuły tej Konwencji, to prawo Twojego kraju powinno obowiązywać w pierwszej kolejności.

Artykuł 42 Masz prawo znać swoje prawa! Państwo powinno zadbać, aby prawa zawarte w tej Konwencji były znane zarówno wśród dzieci, jak i dorosłych.

Telefony zaufania

GDZIE MOŻESZ SZUKAĆ POMOCY?

Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka 0 800 12 12 12

to telefon skierowany do wszystkich dzieci, które potrzebują pomocy. Jeśli zadzwonisz pod ten numer, będziesz mógł porozmawiać ze specjalistą, który postara Ci się pomóc. Numer 0 800 12 12 12 jest bezpłatny, jeśli dzwonisz z telefonu stacjonarnego lub telefonów komórkowych sieci Orange. Telefon działa od poniedziałku do piątku w godzinach 08:15 – 20:00*.

NIEBEZPIECZNE SYTUACJE

Numer 112 to numer **alarmowy**, pod który możesz zadzwonić zawsze, gdy znajdziesz się w niebezpiecznej sytuacji. Zadzwon pod ten numer, jeśli uważasz, że potrzebna jest interwencja policji, straży pożarnej lub pogotowia.

OFIARY I ŚWIADKOWIE PRZEMOCY

Fundacja „Dzieci Niczyje” 116 111

Fundacja uruchomiła bezpłatny telefon zaufania dla dzieci i młodzieży. Jeżeli czujesz się krzywdzony i potrzebujesz pomocy – możesz zadzwonić pod numer 116 111. Specjaliści porozmawiają z Tobą o każdym problemie, z którym nie potrafisz sobie poradzić, i udziela Ci pomocy. Telefon działa od poniedziałku do piątku w godzinach 12:00 – 20:00*. Pytania możesz też zadawać przez stronę internetową: www.116111.pl

ZAGROŻENIA W INTERNECIE, ZGŁOSZENIA NIELEGALNYCH TREŚCI W INTERNECIE

Dyżurnet.pl

To punkt kontaktowy, w którym możesz zgłaszać informacje o wszystkich nielegalnych i niepokojących Cię treściach znalezionych w Internecie. Jeśli specjaliści z dyżurnet.pl uznają, że znalezione przez Ciebie treści są nielegalne – poinformują o tym policję lub prokuraturę. Twoje zgłoszenie może być anonimowe, to znaczy, że nikt nie dowie się o tym, że Ty zgłosiłeś nielegalne treści. Nielegalne treści zgłoś za pomocą formularza internetowego: http://www.dyzurnet.pl/zglos_nielegalne_tresci.html. Możesz także napisać e-mail na adres: dyzurnet@hotline.org.pl lub zadzwonić pod całodobowy numer telefonu: 0 801 615 005. Koszt jak w przypadku połączenia lokalnego.

Helpline

www.helpline.org.pl; 0 800 100 100. Helpline pomaga młodym internautom w sytuacjach, gdy spotykają się z zagrożeniami w Internecie oraz podczas korzystania z telefonów komórkowych. Na stronie internetowej znajdują się porady na temat zapobiegania niebezpiecznym sytuacjom, a także informacje o tym, jak radzić sobie, gdy taka sytuacja już Cię spotka. Połączenie z numerem 0 800 100 100 jest bezpłatne, jeśli dzwonisz z telefonu stacjonarnego lub z telefonów komórkowych Orange. Telefon działa od poniedziałku do piątku w godzinach 11:00 – 16:00*.

NARKOTYKI, UZALEŻNIENIA

MONAR 0801 199 990

Ogólnopolski Telefon Zaufania Narkotyki – Narkomania, to numer, pod którym uzyskasz pomoc oraz wsparcie, jeśli Twój problem związany jest z narkotykami i uzależnieniem od narkotyków. Możesz zadzwonić zarówno wtedy, gdy problem dotyczy Ciebie, jak i wtedy, kiedy zauważysz, że problem z narkotykami ma osoba

w Twoim otoczeniu. Telefon jest czynny codziennie od 16:00 do 21:00*.

Koszt całego połączenia – 35 gr.

* Godziny funkcjonowania telefonów mogą ulec zmianie

W tym roku przypada 20. rocznica uchwalenia Konwencji o prawach dziecka przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych. Jest to najważniejszy dokument dotyczący praw dziecka, ratyfikowany przez prawie wszystkie kraje na świecie. Nie wszyscy wiedzą, że to właśnie Polska wyszła z inicjatywą stworzenia Konwencji o prawach dziecka.

KONWENCJA
O PRAWACH
DZIECKA

20

LAT

unicef

Państwa, które ratyfikowały Konwencję, są zobowiązane do przestrzegania praw dziecka w niej zawartych.

Podstawowe zasady dotyczące praw dziecka

Istota praw dziecka

Prawa zawarte w Konwencji przysługują każdemu dziecku i nikt nie może je tych praw pozbawić.

Relacja państwo-dziecko

Prawa dziecka dotyczą relacji państwo-dziecko. Oznacza to, że państwo musi zapewnić dziecku możliwość korzystania z przysługujących mu praw, a wszystkie instytucje państwowe i ich przedstawiciele: np. policjanci, sędziowie, lekarze, nauczyciele, urzędnicy... etc. muszą przestrzegać praw dziecka, bo tak stanowi prawo.

Prawa dziecka a relacje z rodzicami

Prawa dziecka określone w Konwencji o prawach dziecka nie kolidują z prawem rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z ich wartościami i światopoglądem, chyba, że rodzice zaniedbują dziecko albo nadużywają swojej władzy rodzicielskiej. To najczęściej rodzice lub opiekunowie reprezentują dziecko przed organami państwa i jako pierwsi zgłaszają łamanie jego praw.

Prawa dziecka a obowiązki

Prawa dziecka i obowiązki to dwie odrębne rzeczy. To, że dziecko ma prawa określone w Konwencji o prawach dziecka, nie zależy od tego, czy wykonuje swoje obowiązki czy nie (choć powinno to robić). Prawa dziecka nie powinny naruszać lub ograniczać praw innych.

